Isabela Vasiliu-Scraba

În contra curentului despre teologia morții lui Dumnezeu (piesa *Adio!* de Mircea Eliade)

Motto: „Cine nu-și sparge capul/ cu probleme insolubile/ nu lasă în urma lui/ nicio urmă"
(Horia Stamatu, 499, *Jurnal 1977*)

Fiind în primul deceniu de predare la Divinity School (1) contemporan cu răspândirea teologiei morții lui Dumnezeu, Mircea Eliade s-a aratat preocupat de acest subiect, la mare modă în deceniile cinci și șase, într-o nuvelă terminată la Chicago în aprilie 1959.

Este vorba de *O fotografie veche de 14 ani* a cărei exegeză o intitulasem în 2020 „Harismele duhului sfânt și O FOTOGRAFIE DE 14 ANI" (2). Impresionat de „profunzimea transparentă" (3) a suitei de întâmplări imaginate a se fi petrecut în viața unui american de origine românească, lui Nicu Steinhardt „fotografia veche de 14 ani" i-a părut „o adevărată mărturisire de credință ortodoxă și românească" (*Jurnalul fericirii*, 1991, p. 356). Călugărul de la Rohia trebuie să fi fost impresionat mai ales de fericita sintagmă prin care românul Dumitru (de credință ortodoxă) fusese în nuvelă singularizat ca „un întârziat pe drumul mântuirii" (M.E.), cum întârziați pe același drum s-au găsit milioane de români în 1959.

După opinia lui Marin Tarangul - fiu al profesoarei din Cernăuți care o ajutase pe refugiata Aspazia Oțel Petrescu (4) - „ortodoxia nu este o ideologie de proclamat, ci se face prin descoperiri ascunse a căror inițiativă nu ne aparține" (interviu din 2005). Ajuns fără de vină deținut politic (1961-1964), Marin Tarangul, licențiat în teologie (1959) la Institutul teologic din Sibiu, cu experiența căpătată în gulagul comunist, ar fi vrut să facă la Institutul Catolic din Paris o teză de doctorat pe tema diavolului și nu i s-a permis, optând pentru o lucrare pe tema icoanei. În Wikipedia confiscată de cei care fac reclamă himericei Școli de la Păltiniș negată de filosoful C-tin Noica (5), scriitorul Tarangul (6) exilat la Paris din 1979 este trecut că ar fi fost, pasă-mi-te, „exponent al Școlii de la Păltiniș" (accesare în 21 iunie 2026).

Aflat la o distanță astronomică de tinerii posesori de diplome, - azi din ce în ce mai inculți, fapt pentru care adoptă fără discernământ zisa „avangardă culturală occidentală" (M.E.) și reproduc orbește toate prostiile din Wikipedia confiscată de o mafie cu interese anti-românești (7) -, eruditul profesor Mircea Eliade nu s-a alăturat modei ce avea mare trecere la tinerii teologi americani, știind la perfecție că există „vremuri în care nu poți înainta decât în contra curentului" (M.E.).

Poziția sa în contratimp cu moda zilei s-a văzut nu numai în povestirea *O fotografie veche de 14 ani* în care a evidențiat fața lucrătoare a lui Dumnezeu, ca „ființă făcătoare a toate, Cel care poate face și desface toate", cum scria și gânditorul creștin Mircea Vulcănescu (8) ucis cu premeditare în temnița Aiudului.

Distanța pe care renumitul profesor o luase față de moda atrasă de formula lui Nietzsche (inițiatorul sloganului morții lui Dumnezeu) apare și în textul *Note for a Dialogue* (in: I. B. Cobb, ed., *The Theology of Altizer. Critique and Reponse*, Philadelphia, 1970) prin care filosoful Eliade a încercat să evidențieze grosolanele erori de interpretare din volumul *Mircea Eliade and the Dialectic of the Sacred*, publicat în 1963 de un reducționist pus pe descoperirea profanului în sacru (9).

Demonstrând o totală neînțelegere a gândirii prestigiosului istoric al religiilor privitoare la dialectica sacrului (vezi Mircea Eliade, *The Sacred and the Profane. The Nature of Religion*, 1959, 254 p.), viziune al cărei miez și originalitate constă în faptul că sacrul devine criptic odată cu manifestarea sa în profan, cartea (semnalată de savantul Mircea Eliade ca inducând în eroare cititorii fusese scrisă de un fost elev (10) al predecesorului său de la Chicago, acel profesor de origine evreiască familiarizându-și studenții americani cu opera științifică a lui Mircea Eliade (11).

Din *Notele pentru dialog*, clujanul Adrian Marino decupează sintagma de „metodă hermeneutică". Pomenindu-l la tot pasul pe doctorandul Ioan Petru Culianu cu modesta lui compilație despre Eliade (Asissi, 1978), autorul *Hermeneuticii lui Mircea Eliade* (Cluj, 1980) se specializase în truncheri de fraze pentru a scrie pe placul proletcultiștilor și a neo-proletcultiștilor. Cu atare îndemânare, criticul clujan - „trimis al stăpânirii comuniste" ca și turnătorul Ioan Petru Culianu grabnic lăudător al nereușitului volum scos de Editura Dacia din Cluj în 1980 -, mai decupase din afirmația privitoare la o „hermeneutică sistematică a SACRULUI și a manifestărilor sale istorice" (M.E.) termenul de „hermeneutică".

Fiind vorba de un cuvânt sinonim cu interpretare, descifrare, exegeză, înțelegere, Adrian Marino se mândrește că ar fi descoperit în opera lui Mircea Eliade două „sensuri majore", din care cel de-al doilea - „evidențierea valorilor religioase preistorice" (A.M.)- are o componentă legată de timp pentru că e scos din volumul *De Zalmoxis a Gengis-Khan. Etudes comparatives sur les religions et le folklore de la Dacie et de l'europe orientale* (Paris, 1970, 252p.) și pentru că proletcultiștii cu putere de decizie l-au tot acuzat pe „cel mai mare istoric al religiilor din secolul XX" că ar fi avut «intenția declarată de a forța o întoarcere a culturii europene la păgânismul pre-creștin» (vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Mircea Eliade și detractorii săi*).

În fapt, al doilea „sens major" descoperit de cel găzduit la Paris de academicianul Mircea Eliade (*Viața unui om singur*, Polirom, 2010, p. 193) se suprapune peste primul, respectiv peste sensul de „înțeles al realităților ultime" (M.E.), realități care nu pot fi decât „valorile religioase" (M.E.).

După ce-i solicitase criticului clujan (complet lipsit de cultură filosofică) volumul despre Eliade, Constantin Noica (12) ajuns pe la pagina treizeci și citind probabil despre cele două sensuri majore descoperite de Adrian Marino, s-a debarasat de carte, oferindu-i-o lui Marius Ghica (ibid., p. 137).

În anul 1964, Profesorul Mircea Eliade a conceput piesa *Adio!* centrată mai puțin pe ideile neînțelese de adeptul teologiei morții lui Dumnezeu care-și închipuise că îi este discipol în calitatea sa de cititor în gol al fundamentalei lucrări eliadești despre *Sacru și Profan* (în franceză, Paris, Gallimard,1956, a doua ediție în 1975), și al altor volume scrise de „cel mai apreciat istoric al religiilor din America" cum notase atât Mac Ricketts cât și Alen Douglas (13).

Axată pe observația după care o experiență religioasă profundă și autentică regăsește an-istoricul, adică primordialul de dincolo de timp, piesa *Adio!* , - asemeni dialogurilor în care Platon povestește indirect o povestire aflată de un personaj de la un altul (14) -, este, în felul ei, un teatru în teatru, desfășurat dincoace și dincolo de cortina pe care spectatorii speră în zadar să o vadă ridicată. „Acolo e un prag/ dincolo izvorul/ și ceea ce curge/ nu curge, nu stă ci E." – scria poetul Horia Stamatu în *Jurnal 1977* (546).

Faptul că ne este prezentată o experiență religioasă autentică se poate ghici din imaginea fetei încătușate (15) ale cărei lanțuri se desfac de la sine odată cu momentul în care fata se trezește.

În piesa rămasă complet neînțeleasă la vremea proletcultismului și a neo-proletcultismului făcând „din persecuție o armă pentru distrugerea elitelor" (cf. Mihai D. Sturdza), despărțirea dintre lumea de dincolo - unde „timpul curge altfel" (vezi *Adio!* în vol. Mircea Eliade, *În curte la Dionis*, București, 1981, pp. 162) -, și existența desfășurată în timpul istoric este marcată de respectiva cortină.

Socratele platonic găsea parteneri de discuție plimbându-se prin cetatea Atenei și intrând în vorbă cu tinerii care se credeau în antichitate la fel de știutori cum se cred și tinerii din „generația copy-paste", oferind cu promptitudine - în discuțiile pe teme culturale- copia opiniilor prefabricate și de aceea plasate mai la vedere pe internet.

Contactul inter-uman din vechea Atenă făcea însă posibil dialogul, așa cum dialogat cu studenții din public se derulează și scenariul dramatic intitulat *Adio!* – piesă care ar fi fost gândită de un specialist în istoria religiilor, de o autoritate care nu poate fi redusă la tăcere cu cine știe ce prostie găsită în Wikipedia confiscată de analfabeți funcționali, Wikipedie cu care este programată și zisa inteligență artificială (16).

În plus, tinerii amatori de piese de teatru axate pe „viață, idei, imaginație" (p.163) se auto-prezintă ca „un public pregătit" întrucât ei au citit în vacanța de vară „cărți grele". Lucru aproape de neconceput în zilele noastre în care studenții sunt sfătuiți chiar de profesorii lor să utilizeze inteligența artificială programată – în domeniul cultural -cu uimitoare nerozii postate în Wikipedia pentru o cât mai grabnică spălare de creier (17).

O actriță apărută furtunos din spatele cortinei, de unde se tot aud sunete nedeslușite, spune studenților deveniți nerăbdători și prea gălăgioși că au uitat unde se află (i.e. într-un „templu" al artei, al limbajului indirect, simbolic) și, dacă nu pot urmări spectacolul, pot ieși din sală în vârful picioarelor pentru a-și recupera banii de bilete de la casă.

→

Înaintea actriței apăruse dintr-un colț neprecizat un bărbat îndreptându-se melancolic spre scenă, spre a ruga publicul - care aplauda furtunos, crezând că astfel va determina începerea spectacolului -, să facă liniște. Căci fără liniște nimic din cele întâmplate pe scena de dincolo de cortină nu pot fi auzite, cum nu va fi auzit nici monologul său din actul doi pe care-l va șopti pe scenă nevăzut. Dacă publicul râde prea tare, aplaudă prea zgomotos și bate din picioare ca să se ridice cortina „se aude și dincolo de cortină" (M.E.).

Tot el le explică celor care vociferează - cerând se se vorbească mai tare- că spectacolul începuse la ora programată, fără ca ei să fi prins de veste. E adevărat că acel *adio* de rămas bun a mărit distanța dintre cei din timpul istoric și Zeul a cărui esențială caracteristică a rămas transcendența. Dar relațiile dintre lumea de aici și lumea de dincolo nu sunt total rupte. La mari catastrofe, prin intermediari apropiați de Zeul transcendent (precum starețul ieromonah Arsenie Boca, Sfântul de la Sâmbăta), oamenii apelează totuși la ajutorul Zeului retras, cum explică faimosul filosof al religiilor în fișa despre *Deus otiosus* (18) cuprinsă într-unul din cele 16 volume ale *Enciclopediei Religiilor* (1987) pe care ilustrul profesor Mircea Eliade a coordonat-o.

Mai înainte ca cei din public să se auto-prezinte ca „pregătiți", actorul le spusese că ființele din transcendență [precum sfinții] nu pot fi înțelese, deși anterior menționase indirect posibilitatea dialogului cu cei din înaltele ceruri prin anumiți intermediari care ar fi oameni mai puțin depărtați de zei.

„De ce-am răspunde imediat - spune bărbatul cu figură palidă –când ni se adresează cineva necunoscut, sau prea depărtat de noi?" (p. 162).

Așadar la mijloc nu este „o criză de limbaj" cum credea un doctor în Mircea Eliade care a crezut în mod eronat că explică motivul crizei prin „procesul desacralizării" cuvântului primordial odată cu îndepărtarea de origini (L. Strochi, p.172).

Aflat dincoace de cortină, actorul constată că a ajuns deja la scena a treia întrucât timpul istoric trece foarte repede: „Parcă zboară!"

Începutul spectacolului se făcuse întâi cu apariția întristatului actor venit de după cortină să-și ia rămas bun de la cei din timpul istoric, așadar aflat în rolul Zeului care se retrage din lume, apoi cu sunetele de neînțeles ce se aud pe scena aflată dincolo de cortina care „nu se va ridica" (ibid.).

Din splendidul eseu intitulat *Dimensiunea românească a existenței* (martie, 1944) oricare cititor cu acces la lumea ideilor filosofice poate cu ușurință sesiza că și pentru universitarul Mircea Vulcănescu, - fost profesor de etică pe care Dimitrie Gusti l-ar fi vrut urmaș al să la catedra de sociologie a Universității din București (19)-, lumea de aici s-ar întrepătrunde cu lumea de dincolo.

O idee de similară întrepătrundere sugerează spectacolul început cu actorul ieșit de după cortină care strigă de două ori „adio!" și precizează „întristat (lăsând să se înțeleagă că nu există altă soluție)" că asta era tot ce avea de spus, făcând un gest de rămas bun înainte de a dispărea în spatele cortinei.

Note:

1. Renumitul savant Mircea Eliade a predat trei decenii la facultatea unde turnătorul său (https://isabelavs2.wordpress.com/mircea-eliade/secuculieliade/), Ioan Petru Culianu n-a predat decât două sau trei luni în 1991 ca *visiting professor*, până a fost suprimat de Securitatea de care a trădat-o „dându-se cu Regele" (cf. Tereza Petrescu-Culianu). Minciunile (vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Minciuni despre Culianu* https://www.youtube.com/watch?v=H4xzbWc_P1U) neo-proletcultiștilor și ale turnătorilor (precum Sorin Antohi) prin care a fost gonflat Culianu (vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Gonflarea lui Culianu*, https://www.youtube.com/watch?v=De-8XNF1K4c) au culminat cu minciuna după care asistentul de română de la Groningen, aflat în șomaj din 1987 până în 1989 ar fi fost (pasă-mi-te) „urmașul lui Eliade la catedră" (vezi vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Fake news despre Culianu suspendat în neantul unei „noi forme de remarcare"*, https://isabelavs2.wordpress.com/articole/fake-news-culianu/, precum și *Propulsarea lui Culianu prin minciuni*, https://isabelavs2.wordpress.com/wp-content/uploads/2026/02/2017-acolada-nr.-09-10.pdf). Or, în primăvara anului 1986 când Mircea Eliade a trecut în lumea de dincolo, postul rămas vacant i-a fost inaccesibil doctorandului Culianu care abia în 1987 si-a trecut (la limita timpului admisibil) doctoratul de stat. Stipendiații puterii neo-proletcultiste interesată în fabricarea prestigiului științific care i-a lipsit turnătorului Culianu (vezi Richard Price despre *Culianu, paradigma noului proletcultism*, https://www.youtube.com/watch?v=HBJdnI0A9wo , -din 1976 asistent de română de la Groningen până în 1986, an sabatic după care a încasat 80% din leafă ca drepturi de șomaj după ce și-a dat demisia -, au avut și sarcina (dusă la bun sfârșit!) să plasese la facultatea din Chicago o „arhivă Culianu" (vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *False colaborări cu savantul Eliade ale drd-ului Culianu*, https://www.youtube.com/watch?v=0T9RiQF_d_0) din care lipsesc (desigur) notele informative despre savantul Mircea Eliade către Securitatea comunistă. Aceasta l-a racolat pe studentul de la italiană Ioan Petru Culianu si apoi l-a asasinat „ritual, ca pe un trădător" înainte de angajarea ca profesor asociat, fiind lipsit de cartea verde, i.e. permisul de a lucra în SUA (Isabela Vasiliu-Scraba, *Culianu - paradigma noului proletcultism*, în rev. „Tribuna", Cluj-napoca, nr. 551, 2025).
2. Isabela Vasiliu-Scraba, *Harismele duhului sfânt si O FOTOGRAFIE DE 14 ANI*, în rev. „Acolada", Satu-Mare, dec. 2020. Prima oară această nuvelă a fost publicată împreună cu *Adio!* (și cu alte povestiri) în volumul Mircea Eliade, *Nuvele*, Ed. Destin, Madrid, 1963 (vezi Reperele bibliografice ale eseului: Isabela Vasiliu-Scraba, *Statul-închisoare și artistul adevărat: Despre UNIFEORME DE GENERAL*, de Mircea Eliade, https://isabelavs2.wordpress.com/mircea-eliade/Uniforme-de-general-Eliade-Isabela-Vasiliu-Scraba/. Pe urmă au fost incluse în cele două volume de povestiri fantastice apărute la București în 1969 și în 1981, ambele volume practic nedistribuite prin librăriile comuniste, cum notează Mircea Eliade în *Jurnal*.
3. cf. Anina Rădulescu-Pogoneanu către Mircea Eliade, scrisoare din 16 dec. 1978.
4. Isabela Vasiliu-Scraba, *„Rinocerizarea" criteriului biografic la un istoric dilematic (ceva despre Marioara Golescu)*, https://isabelavs2.wordpress.com/wp-content/uploads/2026/02/2015-acolada-nr.-10-11_18.pdf
5. Isabela Vasiliu-Scraba, *Despre inexistenta Școală de la Păltiniș negată de C-tin Noica*, partea I-a, https://isabelavs2.wordpress.com/constantin-noica/himera1scoalapaltinis9/ , partea II-a, https://isabelavs2.wordpress.com/constantin-noica/isabelavs-himera2scoalapaltinis10/ , a se vedea Isabela Vasiliu-Scraba, *O frază sforăitoare și multiple cenzurări*, https://isabelavs2.wordpress.com/wp-content/uploads/2026/03/2022-acolada-nr.01-12.pdf
6. vezi scrisoarea către Marin Tarangul, în „Tribuna", Cluj-Napoca, nr. 522 din 2024, https://isabelavs2.wordpress.com/wp-content/uploads/2025/12/scrisoare-tarangul-tribuna-522net-2024.pdf
7. vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Wikipedia confiscată*, https://www.youtube.com/watch?v=OhRsWnr3Gzw
8. vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Misterul creaturii în hieroglifă vulcănesciană*, în rev. „Acolada" Satu Mare, nr. 4 din 2020, https://isabelavs2.wordpress.com/wp-content/uploads/2026/02/2020-acolada-nr.-04-4.pdf .
9. vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Erorile de înțelegere ale unui reducționist*, în rev. Acolada, Satu-Mare, aprilie 2015, a se vedea și Isabela Vasiliu-Scraba, *Cum l-a minimalizat Andrei Pleșu, un fals istoric al religiilor, pe Mircea Eliade*, în „Tribuna", Cluj- Napoca, nr. 272 din 2014.
10. Mircea Eliade despre Altizer, https://www.youtube.com/watch?v=Ahsc_K8FsNg
11. Isabela Vasiliu-Scraba, *O conferință de mare succes a tânărului Eliade (Ascona, 1950)*, în „Tribuna", Cluj-Napoca, nr. 538 din 2025.
12. Isabela Vasiliu-Scraba, *Noica printre oamenii mici și mari*, https://www.youtube.com/watch?v=gB8PEl0o3R8 , sau, https://isabelavs2.wordpress.com/constantin-noica/isabelavs-25aninoica4/
13. Allen Douglas, *Mircea Eliade și fenomenul religios*, volum tradus în franceză și în spaniolă încă de când trăia marele savant a cărui autoritate în materie de interpretarea limbajului simbolic religios i-a fost în timpul vieții unanim recunoscută.
14. vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Idei dintr-un prolog...*, https://isabelavs2.wordpress.com/wp-content/uploads/2026/05/platon-prolog.pdf ; faimoasa conferențiară Alice Voinescu (1885-1961) spusese că a ajuns doi ani în compania deținutelor de drept comun din vina lui Platon. Gânditoarea creștină ar fi fost lipsită de libertate „din cauza celui mai vechi comunist care a trăit acum 2500 de ani", după cum îi scrisese savantului Mircea Eliade sora filosofului martirizat la Aiud, Mircea Vulcănescu (vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Despre filosofie și Platon (dialogul Laches)*, în „Acolada", Satu Mare, aprilie 2025, https://isabelavs2.wordpress.com/laches-platon-isabela-vasiliu-scraba/).
15. Isabela Vasiliu-Scraba,*Mitul peșterii, spectacolele lui Ieronim din INCOGNITO LA BUCHENVALD și mai-mutările wikipedistului „Tgeorgescu"*, în „Tribuna", Cluj-Napoca, nr. 571 din 16-30 iunie 2026.
16. Isabela Vasiliu-Scraba, *Prostia inteligenței artificiale, sau despre „12000 de capete de vită" de Mircea Eliade*, https://www.youtube.com/watch?v=0knfC7_yCzM
17. Isabela Vasiliu-Scraba, *Cancel culture*, partea întâi, https://isabelavs2.wordpress.com/1cancel-culture-isabela-vasiliu-scraba/ , sau, https://www.youtube.com/watch?v=G7UITTX8Kts ; partea a doua, *ChatGPT si boicotul cultural*, https://isabelavs2.wordpress.com/gpt-isabela-vasiliu-scraba-cancel-culture-2/ , sau, https://www.youtube.com/watch?v=y-HpAtEZ858 ; și partea a treia, *Uniformizarea gândirii prin ChatGPT*, https://isabelavs2.wordpress.com/3chat-gpt-isabela-vasiliu-scraba/ , sau, https://www.youtube.com/watch?v=4Uy5qxtlNR8
18. Mircea Eliade, *Zeul retras din lume*, prima parte, https://www.youtube.com/watch?v=CAhsgzca9Yg, partea a doua, https://www.youtube.com/watch?v=Yl-TF0UfY3s
19. Isabela Vasiliu-Scraba, *Locul filosofului Mircea Vulcănescu în Școala sociologică a lui D. Gusti*, în rev. „Acolada" Satu Mare, nr. 3 din 2020, https://isabelavs2.wordpress.com/wp-content/uploads/2026/02/2020-acolada-nr.-03-12.pdf

■

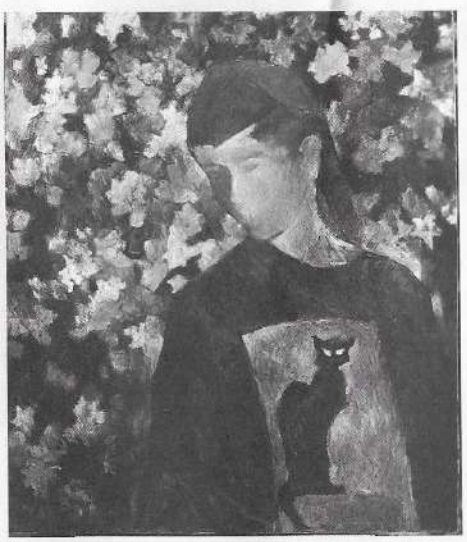

Marilena Murariu — *Chat noir*, ulei pe pânză, 70x60 cm.